

Utvärderingsrapport Avdelningen för Rektorsutbildning

Bakgrund

Under läsåret 2019 och 2020 har Avdelningen för rektorsutbildning och dess uppdragsutbildning varit föremål för utvärdering inom den av Uppsala universitets beslutade modell för utbildningsutvärdering. Modellen för utvärderingen innehåller en självvärdering, en bedömarrapport, en utvärderingsrapport samt beslut i fakultetsnämnden kring föreslagna åtgärder.

Fakultetsnämnden vid Fakulteten för utbildningsvetenskaper fastställde 2019-01-24 en tidsplan för arbetet med utbildningsutvärderingen. En bedömargrupp beslutades av dekanen vid fakulteten och gruppens arbete påbörjades innan sommaren 2019. Enligt tidsplanen skulle bedömargruppen redovisa en bedömning i form av en rapport i början av november 2019. Rapporten dröjde till slutet av januari 2020.

Avdelningen för rektorsutbildning har under våren 2019 vid ett flertal tillfällen arbetat med självvärderingen. Samtliga aspekter som ingår i utvärderingen har behandlats i ett kollegialt arbete där samtliga medarbetare inom avdelningen har deltagit. Avdelningen gav bedömargruppen ett särskilt uppdrag att beakta följande fem aspekter:

- att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet
- att undervisningen sätter studenters/doktoranders lärande i centrum
- att utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv att jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen
- att jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen
- att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Självvärdering

I självvärderingen valdes fem aspekter där avdelningen särskilt fördjupade sin beskrivning och analys av den information som var

tillgängliga för värdering. De fem aspekterna valdes efter att avdelningen gjort bedömningen att det inom dessa aspekter fanns ett större mått av förbättringsarbete att genomföra.

Undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

Avdelningen konstaterar att utbildargruppen representerar en bred kompetens vad gäller forskning och professionskunskap. En genomgång av litteraturen inom utbildningen visade också på en bredd vad gäller vetenskapliga texter och texter som mer speglade ett professionsperspektiv.

Viktiga förbättringsområden som framkom i självvärderingen var att långsiktigt behålla en god balans mellan vetenskapligt skolad personal och de med företrädesvis professionsbaserade erfarenheter. Flera av avdelningens rekryteringar har utgjorts av personer som saknar erfarenhet från skolledarpraktiken.

Undervisningen sätter deltagarnas lärande i centrum

I självvärderingen framkommer tre förändringar i deltagares ledarskap, en rörelse från instruktivt till kommunikativt ledarskap, en rörelse från individuellt till kollektivt lärande samt från reaktivt till reflexivt. Både dessa förändringar kan relateras till en förändrad deltagarpraktik i utbildningen.

Kursvärderingar såväl som utbildarnas egna reflektioner pekar på en utmaning när det gäller deltagares möjlighet att genomföra utbildningen. Brist på tid och en obalans mellan arbete och studier framkommer som hindrande faktorer för att genomföra utbildningen med godkänt resultat.

Utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av professionell kunskap och förberedelse för ett framtida arbetsliv

Både Skolverkets och de egna kursvärderingarna visar att utbildningen av deltagarna bedöms vara relevanta i förhållande till den egna praktiken och att undervisningens utformning bidrar till deltagarnas lärande. Den professionshandledning som ingår i programmet bidrar vidare till ökad handlingsberedskap enligt deltagarna.

Viktiga förbättringsområden som framkommer i självvärderingen var det arbete som bedrivs i utbildningens basgrupper. Här ser utbildarna en möjlighet att utveckla en formativ feedback som bidrar till att utveckla gruppens kommunikation och arbetsformer. Utbildarna ser

också ett förbättringsområde när det gäller att behandla de specifika villkor som gäller olika skolformer. Vidare är samverkan med skolhuvudmännen ett område för förbättring.

Jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen

Avdelningens val av att prioritera Lika villkorsarbetet upplevs som en styrka. Vidare ägnas ett flertal internat till olika aspekter av skolans värdegrundsarbete.

Viktiga förbättringsområden är att inkludera jämställdhetsperspektiv i flera utbildningar än i Rektorsprogrammet. Självvärderingen lyfter också ett behov av att utveckla examinerande uppgifter som inkluderar ett värdegrundsperspektiv.

Kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Självvärdering beskriver en styrka i avdelningens plan för kvalitetsarbete. Planen inkluderar årliga uppföljningar samt identifiering av förbättringsområden. En svaghet i kvalitetsarbetet är att det ännu inte genomförts någon fördjupad analys av det underlag som årligen insamlas för bearbetning och identifiering av förbättringsområden.

Bedömagruppens rapport

I bedömagruppens rapport vid granskning av uppdragsutbildning inom Avdelningen för rektorsutbildning lyfter man tre styrkor och tre förbättringsområden. För det första menar man att utbildningen kännetecknas av ett processinriktat arbetssätt och ett formativt förhållningssätt med omfattande återkoppling till deltagarna. Man menar vidare att det finns en god överensstämmelse mellan undervisningen och måldokumentet för utbildningen. Slutligen lyfter man avdelningens plan för kompetensförsörjning.

Bedömagrupper har identifierat tre förbättringsområden. För det bör det ske ett förtydligande vad gäller övningsuppgifter och examinerande uppgifter. För det andra måste lärandemålen i kurser förtydligas och avslutningsvisa efterfrågar man ett mer kritiskt förhållningssätt i det löpande kvalitetsarbetet.

Sammanfattande bedömning

Avdelningen för rektorsutbildning har med stort intresse mottagit de synpunkter som framförts i bedömargruppens rapport. Vi delar den bedömning man gjort vad gäller uppdragsutbildningens styrkor. I intresseanmälan att bedriva uppdragsutbildningen Rektorsprogrammet var en bärande idé det processinriktade arbetssättet. Kursvärderingar, kursrapporter, Skolverkets utvärderingar och nu också utbildningsutvärderingen visar att den ambitionen är väl uppnådd. Vi menar också att det finns en god överensstämmelse mellan utbildningens mål och den undervisning vi iscensätter i våra kurser. Positivt är också att bedömargruppen poängterar vårt långsiktiga arbete med kompetensförsörjning.

När det gäller avdelningen förbättringsområden är det också vår bedömning att det finns ett tydligt behov av att klargöra vilka uppgifter i utbildningen som är examinerande uppgifter och vilka uppgifter som mera av övningskaraktär. Det arbetet har redan påbörjats och kommer redan under våren 2020 att vara avslutat.

Bedömargruppen poängterar också att det finns ett behov av att synliggöra progression och nivå i kursplanernas lärandemål. Inför framtagande av en intresseanmälan för att få bedriva utbildning av rektorer fr o m 2021 gjordes ett omfattande arbete med att skriva fram nya kursplaner. I det arbetet var frågan om formulering av lärandemål och progression viktiga aspekter.

Avslutningsvis lyfter bedömargruppen behovet av ett mera kritiskt förhållningssätt i det löpande kvalitetsarbetet. Avdelningen delar bedömargruppens iakttagelser och kommer i de årliga uppföljningarna att successivt bearbeta kvalitetsaspekter i utbildningen på ett mera fördjupat sätt än vad som tidigare varit fallet.

Slutligen vill avdelningen för rektorsutbildning uppmärksamma fakultetsnämnden på att tidsplanen inte kunde följas vad gäller utvärderingen. Avdelningen genomförde ett omfattande arbete under våren 2019 där samtliga elva aspekter i utvärderingsmodellen analyserades och kommenterades. Bedömargruppen utsågs och påbörjade sitt arbete innan sommaren 2019. Det hade varit av stor betydelse om bedömargruppen kunnat presentera sin rapport i enlighet med den uppgjorda tidsplanen. Nu kom bedömargruppen med sin rapport samtidigt som avdelningen arbetade med att ta fram en ny intresseanmälan för att bedriva rektorsutbildning. Det hade varit av

stor betydelse om de synpunkter som bedömagruppen framfört hade kunnat inkluderas i arbete med intresseanmälan.

Kommentarer till bedömarrapporten

I den här avslutade delen av utvärderingsrapporten avser vi att kommentar samtliga förslag på förbättringsområden som bedömagruppen preciserar i sin rapport.

Måluppfyllelse

Bedömagruppen identifierar två förbättringsåtgärder. En åtgärd handlar om lärandemål och den andra om deltagares förkunskaper. När det gäller lärandemål har det arbetet påbörjats och nya kursplaner är under utveckling. När det gäller deltagares förkunskaper och dilemmat att bedriva en utbildning som både ska uppfylla krav på att vara en befattningsutbildning och samtidig svara mot krav på en utbildning på avancerad nivå är ett dilemma som vi delar med alla lärosäten som bedriver rektorsutbildning. Frågeställningen är ständigt återkommande i våra kontakter med Skolverket och det finns möjligen en förhoppning om att det av regeringen annonserade professionsprogrammet och kravet på en introduktionsutbildning för rektorer kan vara en del av lösningen.

Forskningsanknytning och beprövad erfarenhet

Bedömagruppen föreslår att avdelningen ökar andelen disputerade lärare. Vi delar bedömagruppens uppfattning att det i kommande rekryteringar blir viktigt att försöka anställa flera lektorer. Hittills har detta emellertid visat sig svårt då antalet sökande till utannonserade tjänster varit begränsat till ett fåtal. Vi menar dock att genom det samgående som sker med Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier skapas goda möjligheter att öka andelen disputerade i utbildningen. Fortsatt rekryteringar bör också beakta behovet av lärare med erfarenhet av att fungera som rektorer i förskola och skola.

Vidare ges förslag på att avdelningen i sina kursdokument mer tydligt ska visa på den vetenskapliga grunden och den beprövade erfarenheten som utgör fundament i utbildningen. Här menar vi att det arbetet har påbörjats i och med att ett nytt rektorsprogram formulerats och att det där särskilt har uppmärksammats. Dock är bedömagruppens reflektion kring utbildarnas egna beprövade erfarenhet av vikt att ta fasta på. Frågor om hur vi inom utbildargruppen beprövar våra erfarenheter kommer att ingå i den verksamhetsplan som tas fram för det kommande verksamhetsåret.

Studenternas lärande

Förbättringsområden som identifierats av bedömagruppen och som också sammanfaller med avdelningens egen självvärdering rör arbetet med basgrupper. Här har ett förändringsarbete påbörjats för att arbeta fram mer tydliga instruktioner för hur man ska arbeta med uppgifter inom respektive basgrupp.

Progression och examination

Avdelningen har tidigare kommenterat frågan om lärandemål och påvisat att ett förändringsarbete är påbörjat och att arbetet kommer att vara slutfört när det nya rektorsprogrammet startar höst 2021.

En översyn av examinerande uppgifter och de kriterier som gäller för bedömning av inlämnade uppgifter har påbörjats och kommer att slutföras under våren 2020.

Lärarkompetens

Bedömagruppen ger positiva omdömen om avdelningens arbete med kompetensförsörjning. Dock saknar man en redovisning av den högskolepedagogiska kompetensen hos avdelningens medarbetare. En kompetensinventering har påbörjats inom avdelningen i samband med samgående med EDU. I det arbetet kommer den högskolepedagogiska kompetensen att särskilt beaktas.

Internationalisering och hållbarhetsperspektiv

Bedömagruppen menar att man i underlagen inte har kunnat ta ställning till i vad mån internationalisering och hållbarhetsperspektiv behandlas i utbildningen. I arbetet med att utforma ett nytt rektorsprogram har internationalisering och hållbarhet varit särskilt framlyfta. Dessa begrepp har tillsammans med begrepp som mångfald och digitalisering successivt inkluderats i de kurser som reviderats.

Jämställdhetsperspektiv och lika villkor

Bedömagruppen föreslår att avdelningen i sina utbildningar i större utsträckning fokuserar kön som en väsentlig aspekt i utbildningen. Man menar att eftersom landets rektorer i stor utsträckning är kvinnor borde detta vara ett givet inslag i utbildningen och föremål för reflektion. Man menar också att etnisk tillhörighet borde vara ett innehåll som behandlas i utbildningen. Avdelningen pekar på att frågor om lika villkor varit ett prioriterat område i verksamheten under de senaste åren. I självvärderingen görs också en nogsam analys av lika villkor och hur det behandlas i vår utbildning. Med utgångspunkt i

dess iakttagelser kommer aspekter av lika villkor fortsättningsvis att vara prioriterade i avdelningens verksamhetsplan för kommande perioder.

Samhällets behov och förberedelse för ett framtida arbetsliv

Bedömargrupper poängterar att utbildningen väl knyter an till deltagares yrkesverksamhet och att den därmed har en tydlig koppling till de behov som finns i skolverksamheten. Man efterlyser dock mer av framtidsperspektiv i utbildningen. I de reviderade kursplanerna för rektorsprogrammet har en utgångspunkt varit att rusta rektorer för de allt snabbare förändringarna i samhället. Avdelningen menar att vi i dessa revideringar beaktat bedömargruppens synpunkter.

Studentinflytande

Bedömargruppen föreslår att avdelningen vidtar åtgärder för att öka svarsfrekvensen på kursvärderingar. Under kommande verksamhetsår kommer deltagarna att ges möjlighet att besvara kursvärderingen i samband med utbildningens internat. Förhoppningen är att det ska öka svarsfrekvensen.

Bedömargruppen uppmärksammar också i det här sammanhanget arbetet i basgrupperna, något som vi kommenterat tidigare i utvärderingsrapporten.

Tillgänglighet och ändamålsenlig studiemiljö

I utvärderingsrapporten har vi tidigare kommenterat behovet av att skapa goda förutsättningar för deltagare att fullfölja utbildningen med godkända resultat. Avdelningen för rektorsutbildning för samtal med deltagarnas skolhuvudmän kontinuerligt för att skapa goda studiemiljöer. Deltagarna gör också tillsammans med sina skolhuvudmän en arbetsplan för hur de ska genomföra utbildning. Arbetsplanen kommer fortsättningsvis att följas upp årligen för att kunna göra förändringar som positivt påverkar förutsättningarna att genomföra utbildningen.

Kontinuerliga uppföljningar och utveckling

Bedömargruppen föreslår att avdelningen skapar en gemensam mall för kursrapporter och att avdelningen i sitt kvalitetsarbete kritiskt granskar och bedömer i vad mån utbildningen svarar mot kraven i högskoleförordning och beaktar krav på progression.

I avdelningens kvalitetsarbete och i den verksamhetsplan som finns för avdelningen kommer kvalitetsarbetet under kommande år beakta

de aspekter som bedömargruppen poängterar. Arbetet har redan påbörjats vid utformningen av kurserna inom det reviderade rektorsprogrammet. Vidare finns sedan några år en form för kontinuerlig uppföljning och utveckling av verksamheten. Det arbetet omfattar både kursvärdering och kollegialt formulerade kursrapporter där olika förbättringsområden identifierats. Ett av dessa områden som identifierats är kollegiet seget arbete med att bepröva den egna erfarenheten.

Åtgärdsplan

Avdelningen för rektorsutbildning vill mot bakgrund av den beskrivning och analys som gjorts ovan i texten föreslå följande åtgärder med anledning av utvärdering av uppdragsutbildning. Vid presentation av åtgärdsplanen har vi valt att göra en uppdelning i åtgärder som kan hänföras till förutsättningar, processer och resultat.

Förutsättningar

Bedömargruppen uppmärksammar vid några ställen i rapporten förutsättningarna för deltagare att genomföra utbildningen. Det handlar om balansen mellan arbete och studier och det handlar om den stress som kan uppkomma för deltagarna. Till förutsättningarna kan också räknas de lärare som undervisar inom uppdragsutbildningen. Mot bakgrund av det samgående som sker med Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier ser vi det som angeläget att frågan om kompetensförsörjning ges ytterligare uppmärksamhet.

Avdelningen för rektorsutbildning föreslår följande åtgärd

- Översyn av deltagarnas arbetsbelastning inom utbildningen och göra justeringar så att en jämn belastning uppnås
- Plan för långsiktig kompetensförsörjning till uppdragsutbildning som beaktar både behov av vetenskaplig och professionell kompetens

Processer

Bedömargruppen uppmärksammar i sin rapport tre områden som kan relateras till processer i utbildning. För det första riktar man kritik mot hur kursplanernas lärandemål är formulerade och efterfrågar en tydlighet vad gäller progression inom och mellan olika kurser. För det andra riktar man kritik mot de uppgifter som finns inom utbildning och att det inte är fullt klarlagt vilka av dessa som är att betrakta som övnings- respektive examinerande uppgifter. För det tredje riktar man

kritik mot hur olika typer av gruppuppgifter och grupprocesser hanteras inom utbildningen.

Avdelningen för rektorsutbildning föreslår följande åtgärder

- Översyn av progression och lärandemål i kurser inom Rektorsprogrammet och tydligt relatera dessa till de examinerande uppgifterna i respektive kurs och därmed också beakta de krav som gäller för utbildning på avancerad nivå,
- Utveckla arbetsformerna i olika gruppkonstellationer inom Rektorsprogrammet med fokus på gruppers lärande och utvecklingsprocesser.
- Klargöra vilka uppgifter som är examinerande och vilka uppgifter som är att beteckna som övningsuppgifter inom Rektorsprogrammet

Resultat

När det gäller aspekter av utbildningen som kan hänföras till resultat riktar bedömargruppen kritik mot att avdelningen i liten omfattning genomfört fördjupade analyser av kursvärderingar och andra uppföljningar som genomförs inom utbildningen. Avdelningen för rektorsutbildning vill poängtera att bedömargruppen i liten omfattning beaktat de särskilda villkor som gäller för befattningsutbildningen. Vi menar att det finns dilemman när en utbildning ska beakta krav som gäller för en akademisk utbildning, en befattningsutbildning och en uppdragsutbildning. Avdelningen menar att dessa aspekter inte i tillräcklig omfattning beaktas i bedömarrapporten.

Avdelningen för rektorsutbildning föreslår följande åtgärder

- Att under kommande verksamhetsår inom Rektorsprogrammet, Fortbildning för rektorer och Rekryteringsutbildningen genomföra en fördjupad analys av kursvärderingar och andra underlag med fokus på hur dessa kan bidra till en mer självkritisk hållning till genomförda uppföljningar,
- Att under kommande verksamhetsår inom Rektorsprogrammet, Fortbildning för rektorer och Rekryteringsutbildningen ges i uppgift att under kommande verksamhet genomföra en fördjupad analys av utfall i kursvärderingar med fokus på hur dessa beaktar ett framtidsperspektiv och bidrar till att deltagarna utvecklar en kritisk förmåga till den egna praktiken.

Generell åtgärd

Avdelningen för rektorsutbildning föreslår följande

- Att under kommande verksamhetsår genomföra en seminarierie kring begreppen vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och hur det kan beskrivas, förstås och utvecklas i ett utbildningssammanhang